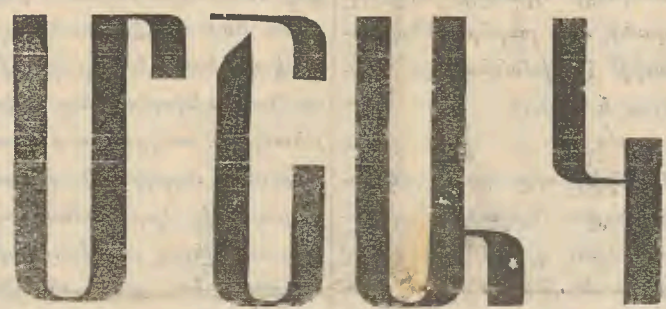

ՏԱՍՏԵՆԻ ԵՐՐՈՐԴԻ ՏԱՐԻ

Տարեկան գինը 10 ռուբլ, կես տարվանը 6 ռուբլ:
Առանձին համարները 5 կոպեկով:

Թիֆլիսում գրվում են միմյանի խմբագրատան մէջ:

Օտարաբաղադրային գիտնական և ուղղակի
Тужаев. Редакция «Маяк».

Խմբագրատունը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ
(Բացի կիրակի և տոն օրերէն):

Ցայտարարութիւն ընդունվում է ամեն լոկալով:

Ցայտարարութիւնների համար վճարում են
խրաբանչիկ լատին 2 կոպեկ:

ԲՈՎԱՆԱԳՈՒԹԻՒՆ

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ: Նամակ Շուշուց: Նա-
մակ Ախալքալաքից: Ներքին լուրեր: ԱՐՏԱՔԻՆ
ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ: Թավրէզի մէջ պատահած վերջին
անցքերը: Նամակ Գեղամահալից: Արտաքին լու-
րեր: ՌԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ: ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ:
— ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ: Թիֆլիսի տպակազմակերպի
«Լոյս» ընկերութիւնը:

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՆԱՄԱԿ ԾՈՒՇՈՒՑ

Մայիսի 11-ին

Ամսոյ 9-ին Շուշիի մէջ զարմանալի արագու-
թեամբ տարածվեցաւ Ս. Էջմիածնից հասած ու-
րախ լուրը, որ ոգեւորեց, ուրախացրեց ամենքին:
Դեռ մինչև այդ օրը ժողովուրդը վերին աստիճա-
նի լարված անհամբերութեամբ, այսպէս ասած,
չնչապատ սպասում էր, թէ ինչ հետևանք կը
բերէ այդ օրերի ընտրութիւնը, գործերի դու-
թիւնը շատ խառն էր և խճճված, ուստի երկար
սպասելով, խրաբանչիկի սիրտը ուժգին տրո-
ւում էր անհամբերութեամբ: Եւ աստ, երբ բազ-
մութեան մէջ յայտնի դարձաւ Ներքին ընտրու-
թիւնը, կարծես, մի գիւթական այժ պատուէր իւ-
րաբանչիկի երեսի ծածկած մաշկ, մտայնող տըխ-
րութեան և անհանգստութեան քողը, Ներքինի
անունը էլեւթորական կայծի արագութեամբ և զո-
րութեամբ անցաւ ամբողջ միջով և այդ դէպքերը
փայլեցին ուրախութեամբ, խրաբանչիկը ազատ
չունչ քաշեց, կարծես ազատվելով մի ծանր կոշ-
մարից, կարծես սարի պէս ծանրութիւնն ընկաւ
կողի ուսերից: Ուրախացան ամենքը, առանց
կորնի և ազդութեան խորութեան, չը նայած
զիրեն ու դրութեանը, վիճակին ու կարողու-
թեանը. մարդիկ շնորհաւորում էին միմեանց,
սեղմում էին միմեանց ձեռքերը, ուրախութեամբ
ամեն մէկը արտասանում էր իր սիրելի Ներքինի
անունը և նրա մէջ գտնում էր իր վաղեմի բազ-
մաքի իրագործումը: Շուշուցու առհասարակ սա-
ռն ու անտարբեր հոգին չը կարողացաւ դիմա-
նալ րօպէի հանդիսաւոր ներգործութեանը և ա-
մենքը միապաղաղ խառնվեցան, յօդուցան մի
ընդհանուր ուրախութեան մէջ, որով սոցորոված
էր հասած լուրը: Խաւարամիտները այսպիսի մի
թողութեամբ մէջ յանգնում էին դեռ ուրանալ
հասարակական կարծիքը:

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ԹԻՖԼԻՍԻ ԱՊԱՅՎԱԶԱՌՆԵՐԻ «ԼՈՅՍ» ԸՆԿԵ-

ՐՈՒԹԻՒՆԸ

Վեց ամիս կը լրանայ շուտով, որ Թիֆլի-
սում «Լոյս» ֆերմայի տակ կազմակերպվեցաւ մի
տարի առաջ պ. Գր. Աբուխալիլի ծրագրած ապա-
կեմականների ընկերութիւնը, որը առաջ ժամա-
նակ շատ սահմանափակ կերպով սկսել էր իր
գործունէութիւնը:

Գործի սկիզբում մենք «Մշակ»-ի միջոցաւ յայտ-
նեցինք այդ առթիւ մեր ուրախութիւնը, յայտնե-
ցինք նաեւ որ շատ դժուարութեամբ և բաւական
խոչնդոտների հանդիպելուց յետոյ են մեր մէջ ա-
ռաջ գալիս հաւաքական ոյժերով գործող մարմին-
ները, քանի որ մեր մէջ վաճառականական դասա-
կարգը դեռ ևս բոլորովին չէ թօթափել իր վրա-
յից չարիական հին փոխին: Սակայն, այնուամե-
նայնս, առաջին փորձերը, որքան էլ փոքր, որ-
քան էլ թույլ լինէին նրանք, արժանի են ամենայն
համակրութեան և խրախուսանքի:

Ներկայ առևտրական ճգնաժամի մէջ, դրամա-
կան այդ սարսափելի կրիզիսային սեղանում, բո-
ւորովին կը ունչանայ մեր վաճառականական
գասակարգը և կամ նա կը փնտրուի զգալի կեր-

Մտացանք ասել, որ այստեղ էլ բացառու-
թեան օրէնքը ցոյց տուեց իր ոյժը և երբ ուրախ
էին թէ լուսաւորական և թէ առևտրական
հայերը, մի քանի հատ Նոր-Վարականներ տխուր
էին և զժգոհ:

Գաւառացի

ՆԱՄԱԿ ԱՌԱՎՔԱՎԱՔԻՑ

Մայիսի 16-ին

Կան մարդիկ, որոնց համար կարգ ու խաղ ձեռ-
նալ մի տեսակ ախտ (mania) է դարձել: Այդ-
պիսիներին հարկը անգամ կրկին թէ հայտնի
պատասխանել չէ նշանակում, թէ թղթակիցների
սոցիալականութիւնը ոչ ոքին չէ հետաքրքրում: Այն
հասարակ պատճառով, որ այս փոխախտն աշ-
խարհում գտնելից շատ անգամ դժուար են ծը-
նանում, թէ պարապմունքը չէ ազնուացնում մար-
դուն, այլ բնական բարոյականութիւնը, — այդպիսի
ախտիցները խցած էլ իրանց են գտնում:
Վերջերս «Մշակում» տպագրուեց «Հայկ. տե-
ղական հայ մամուլի կաթողիկոսական խնդրում»
կառարած գործերի» վերնագրով յօդուածը:

Ընթերցողը իրաւունք ունի կարծել որ գտնէ
այդպիսի լուրջ, փաստալից, հիմնաւոր յօդուածին
հակառակորդները կը պատասխանեն լուրջեամբ
կամ գոնէ խոհեմաբար, սակայն հակառակը դուրս
եկաւ: Եւ ինչ են անում մեր պարոն խմբագիրնե-
րը, մէկը սպում է մի յօդուած, միւսը խնդր
արտասանում և փոխադրաբար միմեանց մօտ
են ուղարկում ընթերցողին: Եւ ինչ կը տեսնէ
այդ յօդուածները: — Որ «Չայնի ը բազմացը» մի
ծառայող է Միլիտանի գործարանում և այլն
և այլն: Բայց ինչ միտք ունի այդ ամենը, միտք
համակրում ենք այդ «Հայկ. տեղական» նրա լուրջ
և գեղեցիկ մտքերի համար և ոչ թէ յօդուածագրի
այս կամ այն տեսակ անհա լինելուն համար և
մեր համակրութիւնը մի և նոյնը կը մնար, եթէ
դրա գործերը լինէին մշակների, ծառաներ, գիւ-
ղացիների մի խօսքով ռաբիկների, որոնց այդպէս
ստոր են հաշվում մեր գրականական արխիւով-
բաները: Միւս կողմից մենք շատ գեղեցիկ ընտ-
րած ենք տեսնում ստորագրութիւնը և կարծում
ենք որ մեր պարոնների գլխացաւի մեծ մա-
սը դրանցին է: Արդարեւ այդ յօդուածը այն տե-
ղակներից է, որոնց տակ ամենայն ուրախու-
թեամբ կը ստորագրէր խրաբանչիկը ճշմարիտ
հայ, այդ յօդուածը հայերի ամենատառաւ մասի
զգացմանց ժողովածուն է, նրանց ցանկութեան

պոլի, եթէ նա նախապէս և որքան կարելի է վաղ
ձեռք չէ առնելու պաշտպանողական միջոցներ:
«...Անա ձեզ մի կապ փայտերի, կապված մի ա-
մուր պարանով. փորձեցէ խորտակել նրան, և
այդ չէր յաջողելու և ոչ մէկիդ. բայց եթէ քա-
կելու ենք այդ կապը, այն ժամանակ և ամենա-
թույլը ձեռքանից նրանց մինչև վերջին հատը կը
փչտէր առանձին առանձին...»

Այդ մի խորհրդաւոր երատ էր, որ մէկը հին
ժամանակների թագաւորներից տալիս էր իր որ-
դիններին, մեռնելու ժամանակ:

Բազուկի մի քանի հարկերական նաւթային գոր-
ծարաններից մի նշանաւոր մասը բոլորովին փակ-
վեցաւ, մնացածները կրեցին սարսափելի վնասներ,
և այդ ինչու համար, որովհետեւ «Երեսի» և համա-
ձայնութիւն շունչեցան միմեանց ձեռք ձեռքի տուած
իրենց առաջ բացված անդրդի եղբայրից յետ ըն-
կրկելու... և նրանք տարիների մի քանի չըջա-
նում մէկը միւսից յետոյ փառաւորապէս ներս
գլորվեցան անդրդի մէջ...

Ինչ չէր կարող անել 300-ի չափ գործարանա-
տէրերից բաղկացած ակցիոններական մի ընկերու-
թիւն, երբ նա միջին թուով իր բաժնետիրներից
4 կամ 5 հազար ռուբլի կապիտալ ստանար, (և
այդ էլ կարող էր լինել ոչ մի անգամից). և մի-
թէ նա չէր կարող այն ժամանակ մրցել մի եւրո-
պացու հետ, որը տասնակի հազարաւոր մղոններ

արտադրութիւնն է, հետևաբար «Չայնի ը բազ-
մաց»-ը մի անհատ չէ, այլ մի վիթխարի մարմին:
Ախալքալաքի երկաթագործութեան ցանկութիւնն
է որ այդ գեղեցիկ «Հայկ. տեղական» տեսութե-
ան հրատարակիչը:

Տեղւոյ հասարակութիւնը մի ուղերձով շնոր-
հաւորեց ո. Ներքինի ընտրութիւնը. այդ ուղերձի
մէջ խնդրում են չը խորտակել իրենց յայտնի
հրատարակիչը: Ուղերձը վերջանում է հետևեալ խօս-
քերով. «Թող ձեր օրհնութիւնը ամրապնդէ մեզ,
որպէս զի մենք են կարողանանք, ըստ մեր հա-
մուտ կարողութեան, կատարել մեր պարտականու-
թիւնները» վերաբերութեամբ այդպիսի առաջնակարգ
Աթուլին:

Ուղերձի տակ ստորագրել են 110 անձինք:
Խ. Մառանկողեանց

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԱԳՈՒԽԻՍԻՑ մայիսի 22-ին հեռագրում են
մեզ. Մայիսի 21-ին, 5 ժամին կէսօրից յետոյ
Արտաքինի կարկուտ եկաւ խրաբանչիկը հատը
տալի ձուլի մեծութեամբ և մի ֆոնա ծանրու-
թեամբ. դրանից յետոյ գետը մեծացաւ և ավե-
րից դուրս եկաւ. ջրի տակը մնացին բազմաթիւ
անեղ, մարդիկ, այգիներ և անասուններ: Մանրա-
մանութիւնները յետոյ:

ԱԳՈՒԽԻՍԻՑ մեզ հեռագրում են մայիսի 22-ին.
«Երէկվայ աղէտի պատճառով փնտր հանում է
մօտ 300,000 ռուբլու: Մօտ 70 անեղ ջուրը տա-
րել է անհետը: Սղախած մարդկանց թիւը հա-
նում է մինչև 40 հոգու: Փորվածքներ են սկսված»:

Ազդուից ստացանք հետևեալ հեռագիրը այն
աղետի մասին, որ այնտեղ պատահել է: «Մայիսի
25-ին առաւօտեան կորածների թիւը 44 է, երէկ
փրկանքների տակից հանվեցան այդ դիակները,
կորուստները հաշւում են աւելի քան 300,000
ռուբլ: Աւելի քան 15 ընտանիք մնացին առանց
որ և է միջոցների ապրուստի համար, բացի սը-
րանից շատերի հետ գրկված են բնակութիւնից:
Բոլորը մեծ կորուստներ են կրել և կարօտ են
օգնութեան»:

Պ. Յովհաննէս Ստեփանեանցը խնդրում է մեզ
յայտնել, որ ինչն արդէն թարգմանած վերջաց-

հետևից գալով հազարաւոր ընտանիքներից ապրու-
ստի վերջին պարէնը խեղ զգալի կերպով վնասե-
լով Բաղրաթի, նիւթական կողմից, ինչով կարող
էր այնուհետեւ Բաղրաթն որ և է օգուտ սպասել իր
արդիւնաբերութիւնից, մինչդեռ նրանից զոչացած
միլիոնները Եւրոպա էին գնում:

Կատեն որ Նորէլ հաղարաւոր մարդիկ գործա-
ւորներ է բանեցնում, և դա լաւ է քաղաքի հա-
մար:

Մ. զօրադրաբար չը կայ և այդ էլ, այդ հոկայ
գործարանի փոքր ի շատէ շատ ռոճիկներ ստացող-
ների և առհասարակ բոլոր այնտեղ եղողների 3/4
մասը շինեցանք են, ի բաց առնելով ապրուս-
տի համար քաղաքում միակած անհաւ գումարը,
այդ արդիւնքը ևս... Եւրոպա է գնում...

Ուրեմն մի երկու տարից յետոյ էլ ինչ ունեն
սպասելու տեղացիները իրենց այդ հարուստ նաւ-
թային արդիւնաբերութիւնից... ոչինչ:

Իսկ մենք հեռագրանք հարցից. «Լոյս»-ը կազ-
մակերպվեցաւ: Գործերի ղեկավարութիւնը յանձն
էր առել Թիֆլիսի յայտնի մի պատուաւոր անձնա-
ւորութիւն, ընկերութեան անդամներից:

Առաջին անգամից դեռ ևս շատ խորթ էր ըն-
կերութեան անդամների համար այդ ձեռնարկու-
թիւնը և նրանք սկսում էին մի տեսակ կասկա-
ծանքով և ահ ու դողով վերաբերվել դէպի գոր-
ծը: Եւ յանկարծ գուց տեսնում էին, որ չը նայե-

րած ունի վիթխարի չիւղօի «Մահուան դատա-
պարտութիւն» վերջին օրը» վերնագրով գրուածը,
ուստի թող ուրիշները իզուր աշխատանք չը գործ
դնեն դրա թարգմանութեան վրա:

Ստացանք պրօֆէսոր Անդրէաս Արծրունուց
նրա նոր բրօշուրը «Über das Vorkommen von
Zinnstein im Kaukasus»

ՂԱՐԱՍՈՒԹԱԶԱՐԻՑ մեզ գրում են հետևեալը.
«Ձեր լրագրի № 48-ի մէջ թելուից գրված նա-
մակը ինձ առիթ տուեց մի քանի խօսք ասել
պարտեզներում զոչացող միջատների մասին ոչ
թէ իրեն մասնագէտ, այլ որպէս ականատես, թէ
ինչպէս են վարվում թրիմում այդ միջատների
դէմ: Այդպէս 1881 թվից այդ անհոշ հիւրը բուն
է դրել ամբողջ թրիմում. դրա պատճառով այժմ
սարսափելի ընկած գրութեան մէջ է թրիմի պար-
տեղականութիւնը: Յաւանք է տեսնել զարմանք
առանց տերերների բազմաթիւ պարտեզներ, որ
դո՛ւ են գնացել այդ միջատներին, որոնք չերամբ
նմանութիւն ունեն: Այստեղ դրանց գոտեմէջ
են անհամար և կոյնդոյն են. ուրիշ տեսակներ
էլ կան, բայց ամենից փնտաւարը յիշեալ միջատն է:
Նրանք կանաչներ են պէս այդ միջատը գտնւում
է տերերների մէջ և ոչնչացնում է թէ տերեր և
թէ ծաղիկը, հասկանալի է, որ երկրորդ տարին
ծառը չէ կարող պտղատու աշքեր (плоды) պտո-
րատուել: Գործին ծանօթ անձինք հեշտութեամբ
ոչնչացրին միջատը առաջին տարում, բայց որոնք
թույլ տուին երկրորդ և երրորդ տարին, նրանք
այլ ևս անխորդ եղան ոչնչացնել այդ միջատը:
Վերջինից միջատի դէմ օգտակար է համարված
հետևեալ միջոցը. ոչնչ է աշտիկի ծառերի
կեղերը լաւ մաքրել, որ ոչնչանայ նրանց ձուերը,
իսկ զարմանք հարկաւոր է մախրակա ծխախոտից
սիրօպ պատրաստել: Սիրօպ այսպէս են պատ-
րաստում. պէտք է վերցնել մէկ ֆունտ մախրո-
կա և լաւ եփ տալ 1 1/2 վրդու ջրի հետ. տաքու-
թիւնը անցնելուց յետոյ, այդ ջուրը պէտք է ծա-
ռերի վրա սրկել: Օգուտը բաւական զգալի է:
Այժմ տեղական թափաբները մախրակայի սիրօպը
սրկելով են պարսպում: Անցեալ տարի Սիմֆե-
րոպոլում կազմվեցաւ պարտեզանների մի ընկերու-
թիւն, որի նիստերի արձանագրութիւնները շա-
րունակ տպվում են «Севас. Прав. Нисотек»-ի
մէջ: Յանկացողները կարող են ստանալ այդ
լրագիրը, որը տարեկան հինգ ռուբլ արժէ, և ման-
րամասնաբար տեղեկութիւններ ստանալ»:

Լով կառավարչին տուած լիազօրութեան, յայտն-
վում են մի դեմքին կառավարչներ էլ նրա գը-
լին:

— Բայց ինչ է նշանակում այդ, պարոններ,
հարցնում է կառավարիչը:

— Այդ նշանակում է, որ մենք այդպէս ենք ու-
ղում:

Ի նկատի ունենալով ընկերութեան վարկը,
տարածանութեանց առիթ չը տալու համար լը-
ւում է կառավարիչը, և ծիծաղելի էր տեսնել,
որ կանտորայում ազատ կարգադրութիւններ են
անում ոչ թէ անդամները միմյան, այլ և նրանց մի
որ և է բարեկամ-ազգականը: Առաջ է գալիս բա-
րեւեան խառնակութիւն. մէկը միւսին չէ հաւ-
կանում, իսկ հետեանքը պարզ է... Երբ նաւի մէջ
ղեկը ձեռք կառնի խրաբանչիկը մի անհասկացող
թիւովար, երբ կարգեղեն ղեկավարին դէպի նաւա-
հանդիստ գնացըր ուղղելու, այն ժամանակ, և
դա շատ հեշտ կարող է պատահել, նաւն էլ ա-
լիքներին խաղալիք դառնալով, վերջապէս կը
խորտակվի զինացը եղող մի ժայռին զարկվե-
լով:

Յախշտակվելով առաջին անգամից ստացած
օգուտով, ընկերութիւնը արեց մի քանի սիւալ
քայլեր: Թուեց մի քանիսը:

Ա. ընկերութիւնը կազմակերպվեցաւ թէ չէ նա
զլիստորապէս սկսեց տարանջների գնելը աւելաց-

վաճառական

կանի տները, քարած, մաքուր փողոցները, բազմաթիւ ծառերը, այգիները լիքը ծաղիկներով արհեստական լճերը ու գետակները իրանց փողով մակոցներով: Մէկ բազմութիւն անցնում են տառնեակ կառքեր ամեն տեսակի, ձիաքարը երկաթուղու գեղեցիկ գնացքները, ֆայե-տոնները իրանց միջի տիկիներով և այլ բոլորի ձայնից, կարծես թէ ձեր վրա մէկ նոր եռանդ է գալիս: Ահա դուք տեսնում էք, որ կառքի վրա նստած կառապանը, որպիսի հետաքրքրութեամբ կարդում է ձեռքին բռնած լրագիրը: Ահա մէկ խեղճ օրիորդ առաջարկելով ձեզ ծաղիկներ, ըստապաւ ձեռքանից մի քանի ֆէնիլ և գնելով մէկ պատկերազարդ թերթ, գնաց նստեց ծառի շուտ-ըտ: Գուր զնում էք փողոցով: Ձեր աչքից չեն հեռանում զարդարված մազադիրները, որոնց ա-հագին ապակիները երևում են ներսի ապրանքնե-րը: Ամեն մի քայլափոխում ձեզ պատահում են զրաւաճառանոցներ և բէստորաններ: Վերջինների սրահը զարդարած է ծաղիկներով և այնտեղ նըս-տած ամեն մէկ պարոնի առաջ դրած է մէկ ա-հագին բաժակ դարձնուր և մէկ լրագիր:

Այն բազմաթիւ մարդկանցից և կանանցից, որոնք ձեզ պատահում են փողոցներում, ոչ մէկն էլ պարտաւ չէ, որպէս լինում է մեր կողմերում: Ամբողջ ճաղաքը կը շրջւի, բայց մէկ հատ կողմ, մէկ հատ համր էլ պատահի ձեզ, որ ձեռ-նից ողորմութիւն ինչդէ: Ահա տեսէք. պատկեր կախած նշանատախտակի վրա գրած է. «Հոգե-մոլութիւն խնդրել և չարչիւթիւն անելը սաստիկ արգելուի է»: Անդամական թերութիւն ունեցող մարդիկը կերակրվում են առանձին աղքատանոց-ներում, իսկ առողջ մարդը տեղս միշտ կարող է գործ գտնել, շնորհիւ բազմաթիւ գործարանների:

Փողոցներում ի միջի այլոց աչքի են ընկնում և փողբիկ կառքեր, որոնք մէջ չենք ընծա: Այդ կառքերում քաղաքի մոտակայքից բերում են կաթն և ուրիշ մթերքներ: Մեր երկրի գեղապիւն իւզով և կաթով լցրած պղնձե ամանները գնում է իր ուսերին, որ քրտնելով քաղաք տանէ, բայց չէ մտածում որ սրա համար կարելի է ունենալ մէկ շատ փողբիկ կառք ու լծել բակի տանիքի շենքից մէկին կնոջ ուսերը հանդիստ թողնելով:

Եթէ որ և է մէկ մազադիր ապակիներից ներս նայէք, գուր կը տեսնէք որ ամեն մի առարկայի վերա կախված է մէկ թղթի կտոր, որի վրա գրած է առարկայի գինը: Եւ այդ գրածից վաճառակա-նը երբեք չէ չեղվում, այնպէս որ սակարկութիւն տեղի չէ ունենում: Իսկ մեր կողմերում:

— Ինչ է այդ մահադի գինը, հարցնում է Պո-ղոսը մտնելով Ղուկասի խանութը:

— Ե՛հ, ինչ պիտի լինի, տար էլի: Գէ, գինը ասա, տեսնես:

— Ձեզ համար երկու բուլի և օթմանաստն կօպէկ, իսկ ուրիշն երեքից պակաս չեմ տալ:

— Ե՛հ, ես էլ մի բան ասեմ, Ղուկաս: Երկու բուլիով տուր, 10 արշին տանեմ:

— Ե՛հ, Պողոս-աղա, Աստուած միայ, երկու չի-տուն առնէ է, բայտ խանութի քրէճը, բայտ ծառա-ները վարձը, բայտ... Գէ որ կնպէս է երկու բու-լի յիտնում տար, թող քեզանից չաշխատեմք:

— Երկու չեկօպէկ *) մի կօպէկ ասել չեմ տալ, ասում է Պողոսը ու դուրս գնում:

«Պողոս-աղա, այ Պողոս-աղա: Զը, տալիս ես տուր: Գէ մի բան ասելաքցուր: Զէս կօպէկ: Էլա, եկ տար, մեր Պողոս-աղան ես: Պողոսը առնում է մահադը ու գնում, իսկ նրա ետեւից Ղուկասը մտքովն ասում է.

— Ելի մէկ փիթիկ փող աւել առի: Եւ այդ բոլորից յետ յայտնվել է մէկ նոր լրագիր ու քարդում է թէ հարկաւոր չէ վաճառական-ներին հարուածել (իւզ բանը սրան կասեն), որով հետո մեր միւս դասակարգերն էլ այդպիսի թե-րութիւններ ունենալու բայց միջի մեր լրագրութիւ-նը չէ մտրակել և վատ հողատրականներին, և վատ ուսուցիչներին և վատ ինտելլիգենցիային, և վատ երեցիներին և այլն: Որ և է ինչ մէկ դա-սակարգի թերութիւնները ուղղելու ամենալաւ մի-ջոցը այդ թերութիւնների վրա ծիծաղելն է, եթէ միայն այդ ծիծաղի ետեւում արտաւոր է թաղն-ված:

Միւս կողմանէ քահանայի, ուսուցչի թերու-թիւնը վաճառում է իր հօտին, իր ուսումնարանին: Իսկ վաճառականը որովհետեւ միշտ յարաբերու-

թիւն ունի օտար ազգերի հետ, իր վատ արար-մունքով արատ է գցում ամբողջ ազգի վրա: Եթէ այսօր ամեն տեղ հալածում են հրէաներին, եթէ լուսաւորեալ ազգերը արհամարհում են ամբողջ հրէայ ազգը՝ սրա պատճառը հրէայ վաճառական-ներն են:

Երիտասարդ վաճառականներ, աշխատեցէք որ մեր խղճով ազգի վրա արատներ չը լինեն: Որովհետեւ պատահում են տեղս ուսանելու գալ-կամեցող հայեր, ուստի անօգուտ չէր լինի երկու խօսք էլ ասել նրանց համար:

Օտարականը տեղս գալով կարող է վարձել մէկ լաւ սենեակ իր բոլոր հարկաւոր իրեղէննե-րով, սեղաններով, աթոռներով, պահարաններով, դիւանով, մահճակալով, երես լուսնալու պղնձ-րով, լամպայով, պատի ժամացույցով, զարդարված պատկերներով ու ծաղկամաններով:

Ճանապարհը պարտաւոր է ամենայն առաւօտ իր հաշին տալ սենեակատիրոջ երկու բաժակ սուրճ մէկ փողբիկ հացի հետ: Եւ է կատարում նոյնպէս բոլոր ծառայութիւնը: Այդ բոլորի հա-մար նա ստանում է ամսական 20 մարկ, որ ուս-նաց փողով անում է 10 բուլի: Տեղական առան-ձին կանտորաներ կան գրամը փոխելու համար, ուր այժմ ուսնաց 100 բուլի: Եւ 207 մարկ, ուրեմն մէկ մարկը արժէ համարեա 50 կօպէկ:

Այնքանը այժմ հաշին: Այ միայն օտարները, այլ տեղացիները շատերը բէստորաններումն են ծառայում: Բէստորաններ կան, ի հարկէ, ասելի լաւե-րը և ասելի վատերը: Միջակ բէստորանում գուր կը ստանաք մէկ միւս բաժակ դարձնուր, մէկ ա-ման սուրճ և մէկ բաժին մսեղէն կերակուր, ձեր ցանկացածին համեմատ: Հայր սահմանափակ չէ: Եւ բոլորի համար վճարում էք 50 ֆէնիլ, կամ 25 կօպէկ: Եթէ գուր չը կամենաք զարկուրը խմել կամ սուրճ ուտել, դարձեալ մի և նոյնը պիտի վճարէք: Միւս անգամ կը շարունակենք

Ս. Թառայեանց

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒԻՐԵ

— Կ. Պօլսի հայոց Ազգ. ժողովը, որ ա-մեն տարի մայիսի սկիզբը իր նստուհին բացումը կանէ, այս տարի ես նոյն ըրած է և առաջին գործողութիւնը եղած է ընտրել իր Մայր-դիւանը: Պ. Տիգրան Եւսեփեան ընտրուած է Ա. ատենա-պետ: Յիշեալ պարտը դատաւոր է, բայց ձան-չցուած է անկախ քաղաքութեան տէր անձ, երկար ատեն Ազգ. վարչութեան պետ եղած է, ինչպէս նաև ուրիշ ատեն ալ Ազգ. ժողովը ատենապետ: Բ. ատենապետ ընտրված է Քրիստոստուր Գա-ղարոսեան, որ ասիէ առաջ ալ նոյն պաշտոնը վարած է և սննդալ տարի կաթողիկոսական խնդրոյ տաք միջոցին ինքն եղած էր միշտ Ազգ. ժողովի ատենապետը: Իսկ Գ. ատենապետը-ն արտուած է Թորոսեան Յովհ. էֆ. որ ուրիշ ատեն ալ նոյն պաշտոնը վարած էր, վարչութեան ա-տենապետը եղած էր և յարջ ու համարում էր

վայելէ Պօլսոյ երկրասարդութեան մէջ, թէպէտ ինքն ես պաշտօնեայ լինի:— Եւսեփեան Տի-գրան էֆ. զուրկ էր այն նոր խումբի որ Ազգ. ժողովը մեծամասնութիւնը կը ներկայացնէ չա-փաւոր յառաջադիմական խումբ անուան ներքեւ: Այս ընտրութիւնը ցոյց կուտայ թէ՛ այդ խումբը, որ Ներսէս պատրիարքի համակրողաց խումբն է այժմ մեծ ոյժ ունի Պօլսոյ մէջ և թէ հակառակ խումբը, որոնց պարագլուխ է պ. Փափաղեան, այժմ անօր է ու և դեր կատարելու մէջ:

— Այս օրերս Կ. Պօլսոյ Բերայի դատարանին առաջ տեսնուած է պ. Գուլաբազը և պ. Գուրգէ-նի դատը: Առաջինը մի հոկտեմբեր ամսնաւո-րութիւն է, որ անցեալ մարտի 30-ին, երբ Ազգ. ժո-ղովը նիստը ետ մնաց, ինքն պատրիարքարան գնալով խիստ հարուածներ պ. Փափաղեանի և Ազգ. ժողովը ատենապետի պ. Գուրգէնի: Յիշեալ պարտը ուրիշ անգամներ ես բէլլելիք չեմ տալ: Փոփաղեանի դէմ, բայց նա չէր ուզած թըր-քաց դատարանին դիմել: Ազգ. ժողովը միջամու-թիւն չը հրաւիրելու համար, տակաւ պ. Փափա-ղեանի այս խոհեմութիւնը տեսալ մը քաջալեր ե-ղաւ ընդդէմ պ. Գուլաբազը, որով սա ես սկսաւ շատանցել իւր գնահատութիւններն: Գատաւա-նը բաւական հետաքրքրական էր: Ի միջի այլոց մի հետաքրքրական կէտ,— պ. Գուլաբազը, երբ վկայութիւն կը կոչվին ընդդէմ իրեն, միայն համար կը յայտարարէ, թէ նորա վկայութիւնը չէ և չէ կարելի ընդդէմ իւր վկայութիւնը (դաւա-լօղ) այսինքն ուսուցիչ է և դատարանը այնքան իրական կը համարէ այս յայտարարումն,

որ և ոչ իսկ կը հրաւիրէ ամբաստանալը: Պ. Գուլաբազը կը դատաւարարուի 15 օր բանտար-կութեան և երկու ասիկ տուգանքի:

— Կ. Պօլսոյ «Neue Freie Presse» լրագրին հա-ղորդում են, որ պ. Նելիզովը և Լօրդ Գիւֆերին մի առանձին յայտարարով յիշեցին Բ. Գրանը, որ թիւքաց կառավարութիւնը մինչև այժմ չը կա-տարեց Բերլինի դաշնագրի վճիռները թիւքը-պարսկական սահմանական դիմը որոշելու վերա-բերմամբ: Ռուսաց դեսպանը Բ. Գրան առաջար-կեց, որ ուսնաց կօմսարները Օսմանեան կայս-րութեան լիազօր անձանց հետ միասին նշանակեն նոր սահմանը: Այդ առաւանդակաւ նախագիծը առաջարկող յայտագիրը, «Times» լրագրի խօսքե-րով, շատ փափուկ լեզուով էր գրված: Այդ բանին Բ. Գուլաբազը պատասխանեց, որ ուսն և անգլիա-կան կօմսարները, սահմանական դիմը որոշելիս, առաջնորդվում էին ուսնաց տեղագրական քար-տէզով, որը օսմանեան կառավարութիւնը անկա-նօն հրատարակեց, թղթակցի խօսքերով Բ. Գու-լաբազը պահանջում է, որ այդ խնդիրը վճռվի Կ. Պօլսի կոնֆերենցիայում, բայց պ. Նելիզովը պն-դում է այն բանի վրա, որ իրանը կօմսարները և լիազօրութիւն ունեցող անձինք բուն իսկ տեղի վրա քննեն այդ սխալները: Լօրդ Գիւֆերինը պաշ-տպանում է ուսնաց ներկայացուցիչն:

— Եվէյցարական Բերն կանտոնից «Հալվաթի գործակալութեան» հղում են, որ ամեն օր չլէյ-ցարական մաքսատան պաշտօնաների մէջ ընդ-հարուսներ են պատահում: Խտակաւ միմիստ-րութիւնը այդ առիթով դիմեց Բերնի կառավա-րութեանը, և խտակալի ու Եվէյցարական մէջ գրադրութիւն սկսվեց: «Հալվաթի գործակալութիւ-նը» յայտնում է, որ Հոսթէրա թագաւորի միմիս-տրները ցանկութիւն յայտնեցին ամբողջ սահմա-նական դիմ վրա վերադարձնելու պահպան դրքը նշանակել:

— Կալիբէից «Journal des Debats» լրագրին հեռագրում են, որ Նուբար-փաշան առաջարկեց Սուլթան-փաշային Եգիպտոսի ներկայացուցիչ լի-նել Լօնդոնի կոնֆերենցիայում, բայց նա հրա-ժարվեցաւ: Այդ հեռագրից կարելի է դատել, որ Կալիբէի կառավարութիւնը թոյլտուութիւն է ըս-տացել սրտագամաւոր ուղարկել ապագայ միջադ-գային ժողովը, բայց վերջինիս լրագրերը ճշտ փառսել չունի այդ հարցը վերջնականապէս վը-ճուված համարելու համար:

— Ֆրանսիական լրագիրները հաղորդում են, որ 1871 թիւ մայիսի 25-ի տարեդարձին, Պէր-Լաշէզ գերեզմանոցում ոչինչ ցոյցեր չեղան: Պո-լիցիան դրանց դերեզմանոցի բոլոր անցքերը և մի քանի կէտերը: Ժամանակի առ ժամանակ մի որ և է քաղաքացի զվարթաց մօտենում էր դե-րեզմաններին, կանգնում էր լուռ և խորին յարգան-քով նրանց առաջ, ապա զանազա հեռանում էր գարմանուղով այն բանի վրա, որ իր շուրջը տես-նում է միայն պօլիցիական գործակալատարներին: Գերեզմանների վրա դրել էին անթաւաճ ծաղիկ-ները կազմված փունջեր և անկէլ էին հինգ շահիլ ծառեր, ըստ աւանդութեան: Ռէ երեկոյան, 150 մարդիկ դնացին գերեզմանոցը: Զաւար պրտա-սանկցան, որոնց ծախաւարում էին: Անձրեւ սաի-պեց ցրվել այդ ժողովին:

— «Temps» լրագրի խօսքերով պ. Վօլովիլի— «Վիեննայի Սուրհանդակ» լրագրի նախկին խմ-բագիրը, որը, ինչպէս յայտն է, մասնակից է Կրաշչիկովի գործին, նամակով դիմեց իշխան Բիւ-մարկին, որի մէջ հաստատում է, թէ 1882 թիւն Բերլինի կառավարութիւնը խնդրում էր իրան նրա չարախանական թերթը ամենօրեայ թերթի դարձնել և տալ նրան գերմանական քաղաքակա-նութեան համար նպատաւոր ուղղութիւն, տա-րեկան 100,000 դուլէն սուբսիդիայով, որ պէտք է վճարվէր երեք տարիայ ընթացքում:

ԽԱՌՆ ԼՈՒԻՐԵ

Աւստրիական թագաւորական դուքս Կա-յց և Լուի իւնը սուլթանի հարեմին:— Թագաւորականութիւն Ստեֆանին հարեմում ընդու-նեցին միայն սուլթանի մայրը, նրա իսկական կի-նը և չորս աւագ կանայքը: Հարեմի մնացեալ կա-նայքը թագաւորականութեան միայն հեռուից տե-սան, որովհետեւ սուլթանը և սուլթանի մայրը վախճանում էին Ետիկէտի դէմ մի բան անել: Իսկ ամբողջ հարեմը դեռ ևս թագաւորականութեան դա-ւալով մի ամիս առաջ մեծ յուզմունքի մէջ էր: Սուլթանի կինը և չորս աւագ կանայքը արտա-սուրը աչքերին համաձայնեցին անհամար ընդու-

նել իշխանուհուն, վախճանով էտիկէտի հակա-ռակ մի բան անել. այդ երկուքը մինչև անգամ գերակշռում էր թիւքաց կանանց յայտնի հետա-քրքրութեանը: Ամենքը պատճառ էին բերում, որ այդպիսի դէպք երբեք չէ եղել, թէ ոչ որ նրան-ցից չը գիտէ եւրօպական էտիկէտը և չեն կարո-ղանայ ընդունել իշխանուհուն: Այդ պատճառով իշխանուհու այցելութիւնը հարեմին խիստ պաշ-տօնական և ծանր ձևականութիւն էր: Յետեւ խմբ-ված մի քանի կանայքը սկսեցին բարձրաձայն լալ, իսկ իշխանուհուն ընդունողները ամեն ջանք գործ էին դնում զսպել իրանց: Ի յիշատակ հարե-մի այցելութեան սուլթանի մայրը ընծայեց իշխա-նուհուն թիւքաց խալաթ երկու չարք աղաման-դեպ կոճակներով և փիրուդեպ զարդարանք:

Սուլթանի մարգարէն Մահմէտ իր սե-փական հայացքն ունի հեռագրատները, երկաթու-ղիները և շողիտների վրա: Ինքն-Սամիի անունով մի հնդկացի վաճառական, որը մի քանի շաբաթ առաջ առևտրական գործերով գտնվում էր մար-գարէի աթուանիստ Էլ-Օրէիլ քաղաքը, տե-սակցութիւն ունեցաւ Մահմէտի հետ և նրա մօտ ձաշի հրաւիրվելու պատկին արժանացաւ: Հաշի ժամանակ տեղի ունեցած խօսակցութեան ժամա-նակ Մահմէտ յայտնեց, որ ինքն երբեք չի թող տայ երկաթուղիներ չինիւ, որովհետեւ գրանցից մարդիկ, մանաւանդ զինուորները, քնքշանում են ծուլ են դառնում: Երկաթուղիները նպաստում են միայն բարբրի ապականութեանը, մանաւանդ այն ժամանակ, եթէ կանանց և տղամարդկանց թիւլ է տրվում այնտեղ նստել միայն: Երկաթու-ղիները թուլացնում են նոյնպէս ատուածպաշ-տութիւնը, որովհետեւ հաւատացեալների համար ամօթ է և անպարտաւոր աղօթել վազօնում: Սակայն Մահմէտ խոստովանեց, որ ինքն անհամար դեռ չէ տեսել երկաթուղի: Երեկոյան, ընդհակա-ռակն, հաւանում է նա, որովհետեւ նրանց վրա տղամարդիկը կանանցից բաժանված են և հաւա-տացեալները կարող են օրէկըով սահմանված ձէտերը կատարել: Ինչ որ վերաբերում է հեռա-գրական թերթին, Մահմէտ խիստ օգտակար է հա-մարում նրան և ասում է, որ ինքն ամենակն չի ընդդիմանայ հեռագրական նոր գծեր անցկացնե-լուն:

Մի գերմանական քաղաքում նոր քաղաքաշինի ընդունելութեան համար կարգով կանգնեցրին սպիտակ շորեր հագած մատաղահաս աղջկանց Առաջին կարգում կանգնեցրին գեղեցիկ աղջիկ-ներին, իսկ երկրորդ կարգում տղաներին: Երբ քաղաքաշինը շատ գոհ եղաւ այդպիսի ընդու-նելութիւնից և նա առաջին կարգի բոլոր ասուր օրիորդներին ձակատները համարեց, երբ երկրորդ կարգի օրիորդների համարեցաւ հերթն եկաւ, ծերուկը յայտնեց որ ինքն յոգնեց և, դիմելով իր օգնականին, ասեց՝ Համարեցեք նրանց իմ տեղը:

Դօկտոր Բրաունը, ասում է «НОВОСТИ» լրա-գիրը, Կապտանի նախկին բուսարանը իրան նպատակ դրեց նկարագրել անտառապահութիւնը գնալուան երկրներում, և նրա գրքերի վերջին հատորը նուիրված է Ֆինլանդիային: Նրա խօսքե-րով, այդ լճերի է անտառապատ լեռների եր-կիրը թագաւորական անտառների աշագին տա-րածութիւններ ունի, ուր շինականները կտրում են անտառը որքան կամենում են, որպէս ջուրը և օդը իրանց սեփականութիւն համարելով նրան: Այդ չարքի առաջն առնելու համար, անտառնե-րի դուրսը հետադուրեւ համար 1869 թիւն նշանակված յանձնաժողովը, առաջարկեց սեփա-կանութեան իրաւունք տալ չինականներին թա-ղաւորական անտառները որչա մօտի վրա: Մին-չև այդ ժամանակ շինականները սուլթանութիւն ու-նէին այդ անտառի մի մասը, հողի մարքված տարածութեան վրա վարուցանը անել երեք տարիայ ընթացքում և գնալ սուրճ տեղ: Սակայն անտառները օճեցանեւ հետեանք Ֆինլանդիա-յում, Բրաունի կարծիքով, այնպէս վտանգաւոր չէ, որպէս ուրիշ երկրներում, միայն կլիման առե-լի չոր է դառնում, իսկ այդ վտանգաւոր չէ մի այդպիսի խոստ. երկրում, երկուք չը կայ, որ դե-տեղը և անտառները կը վարքանան և կը չորանան, որպէս խտակալում, կամ հողը կը ծածկվի վեա-տախար բոցերով, որպէս հարաւային Աֆրիկա-յում:

Խմբագիր-հրատարակող ԳԻՒԳՈՐ ԱՐՔԻՐՈՒՆԻ

*) Բուլլուց:

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Ներսէսեան Հայոց Ազգային Հոգեւոր
դպրանոցում հոգաբարձական խորհրդարա-
նի մէջ Մայիս ամսույ 30-ին երեկոյեան 8
ժամին կը լինի անուրդ (առանց կրկնա-
ճուրղի) կապալով տալու նոյն դպրանոցի
կարուածքը № 49 (ընծայած հանգուցեալ
Յարութիւն Արդեանցի) որ դառնալով է
կուր գետի հեղեղատի (սաղի) վրա: Պայմա-
նաթուղթը կարելի է կարդալ Հոգաբարձու-
թեան դիւանատան մէջ ամէն օր, բացի
կիրակիէն և տօներէն, առաւօտեան 10-ից
12 ժամն:

Մամուլի տակից դուրս եկաւ

ԿԸՌԹ-ԿԸՌԹ

Վարդիկ մէկ արարուածով հեղ. Վ. Մա-
րութեան. հրատարակութիւն Ն. Սիմե-
ոնեանցի. գինն է 25 կօպէկ:
Պահաւոր դառնալով է երկամսամ. Ն. Սի-
մեոնեանցի գրականութեամբ:

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱԻ

„ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ“

№ 4 և 5

ՀԵՏԵՐԵԱԼ ԲՈՎԱՆԴԱՌՈՒԹԱՄԲ

Ժառանգականութիւն կրթութեան համեմատութեամբ.—Ս. ՄԱՆԴԻՆԵԱՆ.—Բնա-
դրութիւնը վարժարանի մէջ.—Փ. ՎԱՐԴԱՆԵԱՆ.—Դաստանգութիւն.—ՏԵՐ-
ՆԵՐԻ, Թարգ. Գ. ՇԱՀՐՈՒԳԱՆԵԱՆ.—Մանուկների խոցութեան մասին.—Գործար ԳՈՒ-
ԼԻՑ.—Թուարանութիւնն իբրեւ միջոց աշակերտի ինքնագործունէութեան զարգացման
համար.—Փ. ՎԱՐԴԱՆԵԱՆ.—Ուսուցչի կոչումը.—Հեղ. ԿՈՒՐՏՄԱՆԻ.—Թարգ. Ա. ՍՊԱ-
ՐԱՊԵՏԵԱՆ.—ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ՝ լոյս և կեանք (կը շար.) Ա. ԲԵՇՄԵՆԵԱՆ.—Բնական
գիտութեանց յարաբերութիւնը գիտութիւնների ամբողջութեան հետ.—Դասախօսու-
թիւն պրօֆէսոր Յ. ՀԵՄՇՈՂԻ.—Թարգ. ԱՐԻՍՏՈՂՈՍ ԹՈՎԱՆԵՆԻՍԵԱՆ.—Այլ և այլք:
—Ցայտարարութիւններ:

Խմբագիր—հրատարակիչ Ն. ԽՈՍՐՈՎԵԱՆ

2,000

ամենից ՀՈՉԱԿՎԱՆ բժիշկներ
վկայում են և խորհուրդ են
տալիս

ԴԿ. ՊՈՊՊԻ

ԳՏԱՆ ՄԵՋՈՑՆԵՐԸ ԱՍԱՄՆԵՐԻ ՀԱՄԱՐ

Երանը և ատամները պահպանելու այժմ գո-
յութիւն ունեցող որպէս ամենալաւ միջոցներ:
30 տարվայ ընթացքում փորձված

ԱՆԱՏԵՐԻՆԵԱՆ ԲԵՐԱՆ
ՈՂՈՂԵԼՈՒ ԶՈՒՐ

ԴԿ. Ի. Գ. ՊՈՊՊԻ ՎԻԵՆՆԱ-
ՅՈՒՄ.

Աւտորիտական պաշտական ատամնաբոյժի
ուշնչացնում է ատամնաբուժութեան բժշ-
կութեան հիւսիսը լինելը պահպանում
դժաբբութեամբ ատամները, ոչնչացնում է
վատ հոտը, թեթեւացնում է մանուկների
ատամների բուժանելը, պահպանում
միջոց է դիֆթերիաի դէմ, անհրաժեշտ
է հանրային ջրեր զործածելու ժամանակ. մի-
շիւն արժէ 1 ր. 50 կ., կէս շիւն 1 ր. և 1/3
շիւն 60 կօպէկ:

Ատամնային փոշի խոտրից, արդէն
կարճատե օրծածութիւնից յետոյ ա-
տամները կատարելապէս սպի-
տակացնում է, չը փչացնելով նրանց:
Խրաքանչիւր կարօրկայի գինը 70 կ.:
Ատամնային օծանելի պաստա-
պակէ կարօրկաներում 1 ր. 20 կօպ.,
փորձված միջոց է ատամները մաքրելու
համար:
Ատամի անուշահոտ պաստա-
քանի ներքին մասը և ատամները ա-
ռողջ պահպանելու համար, մի կտորը
արժէ 35 կօպ.:
Ատամային պլօմբա ամենաու-
ղիղ միջոցը դատարկ ատամները անձնա-
պէս պլոմբելու համար: Փոքրիկ կարօ-
րկայի գինն է 2 րուր:

ՊՈՊՊԻ ԽՈՏԻ ՍԱՊՈՆ

Որքանների բշտիկների, երեսի բծերի, երան-
ների, կոշտ մազերի և բուռնների քոսի,
ընդհանրապէս կաշու հիւանդութիւնների և
անմաքրութիւնների դէմ:
Ծախվում է թիֆլիսում դեղատան ապ-
րանքների առևտուրի կովկասեան բնիկու-
թեան մէջ:
(2—1)

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱԻ

ԿԱՅԵՆԻ ԿՏԱԿԸ

ՎԵՊԵՐ

ԶԱԽԵՐ-ՄԱԶՈՒԻ

Թարգմանեց

ԲԱՖՖԻ

Գինն է 1 րոնի, 20 40Պ.

Թիֆլիսում վաճառվում է

«Մշակի» խմբագրատանը—«Կենտրոնական
գրականամստոցում»—«Կովկասեան գրա-
վաճառանոցում».—Պ. Շահվերդեանի պալի-
թիոնում:

Օտարաբարդացիք կարող են դիմել
Թարգմանչին այս հասցեով:

Въ ТИФЛИСЪ. Редакция „МПАКЪ“.

РАФФИ.

23—30

ԲԱՖՖԻ
„ԶԱՎԱԼԻԴԻՆ“

տպւած է հեղինակի պատկերով

Գինն է 1 րոնի

Թիֆլիսում վաճառվում է

Հեղինակի մօտ,—«Կենտրոնական գրադա-
ռանոցում».—«Կովկասեան գրականա-
մստոցում».—Շահվերդեանի պալիթիոնում,
—Շահվերդեանի և Տէր-Յովսէփեանցի ծը-
խախտի մագաղկներում:

Օտարաբարդացիք պէտք է դիմեն հե-
ղինակին այդ հասցեով:

Тифлисъ. Редакция „МПАКЪ“.

10—20

ՊԱՍՏԱՆՆԵՐ (ՕՅՈՒՄ)

Ամենանոր նկարներով եկող սեղօնի համար
ստացված են մեծ քանակութեամբ

ԵՂԲ. ՏԱՐՆՈՊՈԼԻ

Օրէսայի դործարանի պահեստում: Լօ-
րիս-Մէլիքովկայայ փողոց (Փօստային), Զու-
բալովի տունը, հոգեւոր սեմինարիայի հան-
դէպ:

ԲՈՂՈՐ ՊԱՍՏԱՆՆԵՐԻ ԳՆԵՐԸ ԳՈՐԾԱՐԱ-
ՆԱԿԱՆ ԵՆ՝ 10 ԿՈՊԵԿԻՑ ՍԿԱՄԻ: 7—30

ԹԵՅ ԱՌԱՋԻՆ ՀՈՒՆՁԻ այս
տարի չափազանց ԳՈՅՆԱՒՈՐ

ԵՒ ՀՈՏԱԻԷՏ: Սյդ Թէյից ստացված
է ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ մէջ
50,000 ՖՈՒՆՏ և ծախվում է 25%
էժԱՆ քան թէ ուրիշ տեղ, այսինքն լաւ
ԿՕՆԳՈ Թէյ 1 ր. 10 կ. մինչև 1 ր. 2-
կ., շատ լաւ ԿՕՆՖԱ Թէյ 1 ր. 40 կ., գե-
րազանց ՄՕՆԻԳ Թէյ 1 ր. 60 կ. (այս
Թէյը ամեն տեղ ծախվում է 2 ր. և 2 ր.
50 կ.), ԿԱՍԱՌ Թէյ 1 ր. 80 կ. և ամե-
նալաւ ՖՈՒՂԵ-ՖՈՒ Թէյ 2 ր. Փոքրը
քարը առանց թղթի: Նոյն տեղը սովորա-
բար լինում է 500 ԵՐԱԹԷ ՄԱՀԱԿԱՆՆԵՐ
6 ր.—60 ր.: ՎԵՐԱԿԱՆԳԵՆՈՂ մազերի հա-
մար: Երկաթէ ԳՐԻՉՆԵՐ ամբողջ կովկասի
համար, շօխուղ ՖՐԱՅ, շէֆրէրի ԴԱՆԱԿ-
ՆԵՐ, հրացաններ ԴԱՌԻ, բէլովերներ ՎԵՐ-
ԼԻ, ԲԱՐՆԵԻԻ Թամբեր, ՇՎԱՐՅԻ ալբոմներ:
ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻԸ դան-
վում է թիֆլիսի մէջ, Գվորցովի փողոցի
վրա Արծրունու գալլէրէում № 156
57, 158, 159, 160: Նոյն տեղը մեծ քա-
նակութեամբ ԵՐԵՒԱՆԵՐԻ և տղամարդկանց
մահճակալներ 25% էժան քան թէ ուրիշ
տեղ 10% էլ զիջումն: 30—100

Լոյս տեսաւ „ՊՈՊՊԻՐԻ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԵՐ-
ԳԵՐԻՑ“ Գաշնակի համար, կապուց Խ. Մ.
Կարա-Մուրզայ. գինն է 1 ր. 35 կ. Ծախ-
վում է Կենդրոնական գրականամստոցում,
հետզհետէ կը ստացվին Մօսկվայից այս օրի-
նակ աշխատութիւնները:

3—3

ՍՏԱՄՈՐՄԱՅԻՆ ՑԱՆԵՐԸ

ՊԷՊՍԻՆԵԱՆ ԳԻՆԻ ԲՈՒԴՈ՝

Այս գինին շատ համեղ է և 25 տարիների ընթացքում աջողութեամբ գործ է
գործում հեռեկայ դէպքերում: ԱՌՈՐԻՍԿԻ ԲԱՅԱԿԱՌՈՒԹԻՒՆ, ՍՏԱՄՈՐՄԻ ՑԱ-
ՆԵՐ, և ԱՆԿԱՆՈՆ ՄԱՐԱՊՈՂՈՒԹԻՒՆ:

Պէպսին „Բուգօ“ ճանաչված է փարիզի բժշկական Ակադէմիայից և ստացել
է առաջին մեդալներ հեռեկայ աշխարհահամբանքին՝ ՓԱՐԻՉԻ 1867 թ., ՎԻԵՆՆԱՅԻ
1873 թ. ՖԻԼԱԴԵԼՖԻԱՅԻ 1876 թ. ՓԱՐԻՉԻ 1878 թ.:

Paris: Hottot—Boudault, 7, Avenue Victoria.
Կովկասի համար պահեստ. ԴԵՂԱՍԱՆ ԱՊՐԱՆԲԵՐԻ ԱՌԵԻՏԻ ԿՈՎԿԱՍՈՒՄ
ԲՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ԹԵՖԼԻՍԻ ՄԷՋ:

23—80 (և շ.)

Զ. Գրիգորեանցի „Կովկասեան Գրականամստոցի“ Հրատարակութեամբ

Լոյս տեսաւ

Յ. ՆԱԶԱՐԵԱՆՑԻ

Եօրինած

ԸՆՏԻՐ ՀԱՏՈՒԱԾՆԵՐ

անունով աշխատակրութեան երկրորդ մասն

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԾՈՒԹԻՒՆՆԵՐ:

Գինն է 1 ր. 25 կ.: Գումարով առնողներին 1 ր.:—Գիրքը բաղկացած է 47
մեծագիր երեսից:
Նոյն տեղում ծախվում է մի և նոյն գրքի Առաջին մասն—ԱՐՁԱԿ, միևնոյն
գնով:—Գիրքը բաղկացած է 470 մեծագիր երեսից: 3—3

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱԻ

Ս. ՄԱՆԴԻՆԵԱՆԻ

ԱՄԵՆԱԿԱՐԵՐՈՐ ՏԵՂԵԿԱԳԻՐ ամեն տեսակ վաճառականների համար և մատչելի
ձեռնարկ իւրաքանչիւրի համար, որ կամենում է ուսումնասիրել առևտրական գոր-
ծողութիւնները ու հաշուարարութիւնները:

„ՁԵՆՆԱՐԿ ԱՌԵԻՏԻՐԱԿԱՆ ՀԱՇՈՒԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԻ“
վաճառվում է Կենդրոնական գրականամստոցում, պ. Շահվերդեանի պալիթիոնում,
պ. Եփրեմ Ծատուրեանցի լամպային մագաղկում, պ. Տէր-Սարգսեանի թղթա-
վաճառանոցում և եղբայր Ծովիմանյանի բանկային գրասենեակում:

Օտարաբարդացիք դիմում են այս հասցեով. Въ Тифлисѣ, Сололакская
улица, домъ Корганова, Уредителю „Коммерческыхъ курсовъ“, Степану
Мануэляничу. Գինն է 2 րուրի, (սակաւաթիւ տպւած): Նոյն տեղից կարե-
լի է ստանալ ձրիապէս Առևտրական կուրսերի ծրագիրը և կանոնները:

8—8

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԱՄԲ ԳՆԴԱՊԵՏ ՄԵԼԻԲ-ՀԱՅԿԱԶԵԱՆԻ

Լոյս տեսաւ

ԴՐ. ԱԻ. ԱՐԱՍԻԱՆԵԱՆՑԻ

„ՀՈՂԻ ԱՐԴԻՒՆԱԲԵՐՈՒԹԻՒՆԸ և ՀԱՍԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆԸ“

որի նիւթը վերցրած է հեղինակի 1883 թուին կարգացած բաղադրանքական երկ-
րորդ դասախոսութիւնից և ներկայացրած աւելի մշակված ձևով:

Գինն է 40 կօպ. կանխիկ վճարելի: Ծախվում է Կենդրոնական գրականամստո-
ցում, Կովկասեան գրականամստոցում և հեղինակի մօտ, որին պիտի դիմել Թիֆլիս,
Лабораторная ул., № 5.

Հրատարակութեան բաժանորդներին կուղարկվին օրինակները անյապար:

Բոլոր եօթը դասախոսութիւններին ստորագրվիլ ցանկացողները վճարում են թիֆլի-
սում 1 ր. 50 կ., թիֆլիսից դուրս 1 ր. 65 կ.:

Նորա բաժանորդները կը ստանան առաջին դասախոսութիւնը.—«Ազգաբնակչութիւնը և
աղգաբնակչական շարժումները, որի հատի գինն է 40 կօպ.: